

STANDARD č. 9

JEDNÁNÍ, VYHODNOCOVÁNÍ A INDIVIDUÁLNÍ PLÁN OCHRANY DÍTĚTE

9a) ZÁKLADNÍ PRINCIPY VÝKONU SOCIÁLNĚ PRÁVNÍ OCHRANY

Při jednání s klientem zaměstnanci OSPOD dodržují základní principy výkonu sociálně-právní ochrany dětí. Jedná se o tyto základní principy:

- Zaměstnanci OSPOD respektují individuální přístup ke každému klientovi a přistupují rovnocenně bez diskriminace ke každému klientovi bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu, či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, zdravotní stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení.
- Zaměstnanci OSPOD vycházejí z individuálních potřeb každého klienta a respektují jeho právo na seberealizaci, hledají možnosti, jak zapojit klienta do řešení jeho vlastní situace. Vedou klienta k vědomí odpovědnosti sama za sebe.
- Zaměstnanci OSPOD motivují klienty k péči o děti, posilují jejich sociální začleňování a podporují kontakt s přirozeným sociálním prostředím.
- Zaměstnanci OSPOD důsledně dodržují lidská práva a základní svobody klientů.
- Zaměstnanci OSPOD informují klienta o postupech používaných při výkonu sociálně-právní ochrany.
- Zaměstnanci OSPOD chrání klientova práva na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Informace o klientovi zaměstnanci předávají třetím osobám pouze se souhlasem klienta (s výjimkou zákonem stanovených informačních povinností vůči PČR, MSZ, soudu apod.).
- Zaměstnanci OSPOD odpovědně plní své povinnosti, spolupracují s dalšími odborníky a kolegy, udržují a zvyšují úroveň svých znalostí v oboru.
- Zaměstnanci OSPOD hájí nejlepší zájem dítěte, přispívají k vytvoření podmínek pro zdárný fyzický, duševní a sociální rozvoj dítěte.
- Zaměstnanci OSPOD se snaží předejít a odstranit jakoukoli formu týrání, zneužívání a zanedbávání dítěte.
- Zaměstnanci OSPOD ctí rodinu jako základní, přirozené a nezastupitelné prostředí pro plný a harmonický rozvoj osobnosti dítěte, respektují práva a povinnosti rodičů vůči dítěti, podporují jejich odpovědnost za výchovu a vývoj dítěte.
- Zaměstnanci OSPOD se snaží zamezit oddělení dítěte od rodičů či osob odpovědných za jejich výchovu, pokud to není v přímém rozporu s jeho nejlepšími zájmy.
- Zaměstnanci OSPOD pomáhají v návratu dítěte do jeho přirozeného prostředí či náhradního rodinného prostředí, pokud bylo dítě umístěno mimo svou rodinu.
- Zaměstnanci OSPOD poskytují dítěti mimořádnou ochranu v případě jeho umístění mimo své přirozené prostředí.
- Zaměstnanci OSPOD podporují pravidelný účelný kontakt s oběma rodiči, není-li to v přímém rozporu s nejlepším zájmem dítěte.
- Zaměstnanci OSPOD ctí právo dítěte na soukromí a ochranu tohoto soukromí.

Při výkonu své činnosti se pracovníci OSPOD řídí ustanoveními Listiny základních práv a svobod, Úmluvou o právech dítěte, ustanoveními zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a ustanoveními zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Dále se pracovníci OSPOD řídí Etickým kodexem Společnosti sociálních pracovníků ČR (viz. www.socialnipracovnici.cz).

9b) ZAJIŠTĚNÍ SLUŽEB PRO JEDNÁNÍ S OSOBAMI SE SPECIFICKÝMI POTŘEBAMI

Klientům se specifickými potřebami je dostupný výkon sociálně-právní ochrany dětí ve stejné kvalitě jako ostatním klientům. Všichni pracovníci OSPOD jsou připraveni na výskyt specifických potřeb u klientů a jsou schopni na ně pružně reagovat. Pracovníci využívají při sociální práci s klienty se specifickými potřebami odkaz na služby pro skupiny klientů se ztíženou schopností komunikace (tlumočnické služby, znaková řeč apod.)

[http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm?OpenForm](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm)

Základní informace o službách pro klienty se specifickými potřebami má oddělení sociálně-právní ochrany zpracováno srozumitelně s ohledem na různé typy specifických potřeb klientů.

Pro klienty s potřebami komunikaci ve znakové řeči a cizí řeči je schopno oddělení sociálně-právní ochrany dětí zajistit speciálního odborníka na daný způsob komunikace. OSPOD má přehled o konkrétních institucích a firmách, které v případě potřeby daného odborníka pro potřeby OSPOD zajistí.

9c) ZÁKLADNÍ A PODROBNÉ VYHODNOCOVÁNÍ POTŘEB DÍTĚTE A SITUACE RODINY

Pracovníci OSPOD provádí v okamžiku zavedení dítěte do evidence dětí uvedených v § 54 zákona základní vyhodnocování potřeb dítěte a situace rodiny, zaměřené na skutečnost, zda se jedná o dítě vymezené v § 6 a § 54 písm. a) zákona, o dítě uvedené v § 54 písm. b) zákona, nebo o dítě zařazené do evidence dětí z jiného důvodu. Jestliže ze závěru vyhodnocování vyplývá, že se jedná o dítě vymezené v § 6 zákona, provádí OSPOD podrobné vyhodnocování. Cílem vyhodnocování je zjištění objektivní situace dítěte a jeho rodiny.

Vyhodnocení potřeb dítěte a jeho rodiny slouží zejména:

- k identifikaci potřeb dítěte a míry jejich naplnění v rodině,
- k objasnění silných stránek rodičů či jiných osob odpovědných za výchovu,
- ke zhodnocení situace dítěte v rámci širší rodiny, komunity,
- ke zhodnocení aktuální míry ohrožení dítěte,
- jako podklad pro tvorbu individuálního plánu ochrany dítěte a vymezení dalšího postupu.

Vyhodnocování je zaměřeno na nejlepší prospěch dítěte, odvíjí se od stadia vývoje daného dítěte, je orientováno na prostředí, ve které dítě doposud vyrůstalo, bere v úvahu kulturní, náboženské a etnické zázemí dítěte, zahrnuje kromě dítěte i jeho rodiče a širší rodinu, zaměřuje se zejména na silné stránky rodiny, těží z mezioborové spolupráce s ostatními úřady, školami, spolky, zdravotníky. Vyhodnocování zahrnuje kromě informací od jednotlivých institucí také informace z vlastního pozorování a práce v terénu.

OSPOD provádí vyhodnocení:

- **úvodní – vstupní – základní** (podle závažnosti případu neprodleně, nejpozději však do 7 dnů od přijetí oznámení)
- **podrobné – komplexní – detailní** (nejpozději do 30 dnů od přijetí oznámení)

Vstupní vyhodnocení (jednoduchá forma – viz. příloha č. 1 standardu č. 9 – Prvotní zhodnocení situace dítěte, příloha č. 2 standardu č. 9 – Záznam o vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, příloha č. 3 standardu č. 9 – Vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny - §6) slouží k určení, zda je třeba ve prospěch dítěte okamžitě zasáhnout. Určuje rychlost, intenzitu, adekvátnost a způsob intervence OSPOD. Výstupem úvodního vyhodnocení může být závěr, že dítě není shledáno ohroženým a není mu třeba aktuálně poskytovat SPO, nebo je vyhodnocení samo o sobě dostačující podkladem k přijetí opatření či intervence, které zjištěnou potřebu dítěte nebo situaci rodiny v dostatečné míře ošetří a saturuje. Při takovém zjištění není potřeba vyhotovovat IPOD. V opačném případě, kdy dítě je shledáno ohroženým, se přistupuje ke komplexnímu vyhodnocení a sestavení IPOD.

Komplexní vyhodnocení (detailní forma – viz. příloha č. 4 standardu č. 9 – Podrobné vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny) přichází v momentě, kdy pracovník OSPOD v rámci základního vyhodnocení dospěl k závěru, že se v daném případě jedná, či by se v brzké době mohlo jednat o dítě ohrožené ve smyslu § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Komplexní vyhodnocení slouží k hlubší analýze situace dítěte, situace rodiny včetně širšího kontextu za účelem nalezení zdrojů podpory. Cílem je identifikace potřeb dítěte a jeho rodiny a ověření jejich naplňování, zjištění silných stránek rodičů či jiných osob odpovědných za výchovu dítěte a jejich kapacity s ohledem na uspokojování potřeb dítěte. Vyhodnocování je vždy zaměřeno na dítě s cílem zajistit jeho bezpečí a blaho. Zaměření a rozsah vyhodnocení je stanoveno v § 1 vyhlášky č. 473/2012 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o SPOD.

9d) INDIVIDUÁLNÍ PLÁN OCHRANY DÍTĚTE

Klíčový zaměstnanec orgánu sociálně právní ochrany dítěte zpracovává v případě, kdy provedl podrobné vyhodnocení situace dítěte se závěrem, že se jedná o dítě vymezené v § 6 zákona č. 359/199 Sb., individuální plán ochrany dítěte (viz. příloha č. 5 standardu č. 9 – obsah formuláře odpovídá § 2 vyhlášky č. 473/2012 Sb.).

Individuální plán ochrany dítěte (IPOD) slouží zejména:

- k vymezení příčin ohrožení dítěte,
- ke stanovení opatření na ochranu dítěte,
- k poskytnutí pomoci rodině ohroženého dítěte,
- k přijetí opatření na posílení funkcí rodiny.

OSPOD je povinen zpracovat plán ochrany dítěte na základě provedeného vyhodnocení, ve kterém stanoví jednotlivé cíle směřující k ochraně dítěte, naplňování zjištěných a nedostatečně zajištěných potřeb dítěte a odstranění příčin jeho ohrožení. Kvalita IPOD je přímo závislá na kvalitě vyhodnocení. Obsah individuálního plánu ochrany dítěte je stanoven v § 2 vyhlášky č. 473/2012 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona o SPOD.

V individuálním plánu jsou ve spolupráci s dítětem a rodinou naplánovány jednotlivé kroky směřující k podpoře dítěte a rodiny a k vyřešení či alespoň zlepšení obtížné situace dítěte a rodiny. Výjimkou, kdy zákonní zástupci či dítě ke tvorbě IPOD nejsou přizváni, jsou situace, kdy není v zájmu dítěte, aby bylo vystaveno některým náročným situacím, které mohou při zpracovávání plánu vzniknout. Není-li individuální plán zpracováván za účasti dítěte a rodiny, musí být ze spisové dokumentace zřejmý důvod (nezájem rodiny, porušení zájmu dítěte, zatížení dítěte vyhrocenými spory rodičů, promítajícími se i do tvorby IPOD apod.). V případě nezájmu rodiny je třeba zaznamenat do spisu dítěte i opatření učiněná k získání rodiny pro spolupráci. Postupné plnění kroků se řídí časovým harmonogramem. Individuální plán ochrany dítěte je přehledným dokumentem, z něhož jsou zřejmé dílčí kroky přijaté k ochraně dítěte, osoby podílející se na

pomoci dítěti a rodině a časový rámec, v němž se jednotlivé kroky naplňují. Při vypracování individuálního plánu ochrany dítěte je stanoven termín vyhodnocení realizovaných opatření, na jehož základě je následně plán aktualizován pro další časový úsek práce spolu s termínem následného vyhodnocení. Je zákonnou povinností individuální plán ochrany dítěte pravidelně aktualizovat. Aktualizace probíhá vždy nejpozději po šesti měsících od vyhotovení plánu či jeho poslední aktualizace. Ustanovení § 10 odst. 5 písm. b) zákona č. 359/1999 Sb. ukládá povinnost zpracovat plán od počátku doby poskytování sociálně-právní ochrany nejpozději do jednoho měsíce od přijetí podnětu. Neznamená to povinnost zpracovat v této lhůtě kompletní plán. Musí však být zpracována alespoň základní podoba plánu vymezující známé příčiny ohrožení dítěte a stanovující opatření včetně časového harmonogramu, která jsou v dané fázi realizovatelná. Individuální plán je uzavřen až při ukončení poskytování sociálně-právní ochrany, přičemž musí být vždy dostatečně podrobně uvedeno, z jakého důvodu k ukončení došlo.